

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

w sprawie z odwołania A. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy

o wznowienie postępowania w sprawie o podleganie ustawodawstwu polskiemu,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w dniu 29 stycznia 2026 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego

w Gdańsku z dnia 19 grudnia 2024 r., sygn. akt III AUa 757/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł wraz z ustawowymi
odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 września 2022 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy, po rozpoznaniu wniosku A.S. z dnia 23 czerwca 2022 r., odmówił wznowienia postępowania w sprawie ponownego ustalenia podlegania ustawodawstwu polskiemu od dnia 1 lutego 2013 r.

Odwołanie od ww. decyzji złożył ubezpieczony A. S., zaskarżając ją w całości.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w treści zaskarżonej decyzji i o zasądzenie od odwołującego się na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 17 maja 2023 r., sygn. akt VI U 2461/22, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy w punkcie pierwszym oddalił odwołanie; w punkcie drugim zasądził od odwołującego A. S. na rzecz organu rentowego kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z 19 grudnia 2024 r., sygn. akt III AUa 757/23, Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację odwołującego się.

Sąd drugiej instancji zaznaczył, że wniosek A. S. inicjujący niniejsze postępowanie przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, w którym zapadła zaskarżona decyzja z dnia 7 września 2022 r. dotyczył wznowienia postępowania zakończonego decyzją organu rentowego z dnia 10 maja 2018 r. stwierdzającą, iż podlega on ustawodawstwu polskiemu od 1 lutego 2013 r. Decyzja ta uprawomocniła się wobec prawomocnego oddalenia odwołania w sprawie VI U 1514/18 Sądu Okręgowego w Bydgoszczy (III AUa 753/20 Sądu Apelacyjnego w Gdańsku). Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie nie była zatem kwestia zastosowania do wnioskodawcy ustawodawstwa polskiego w zakresie ubezpieczeń społecznych od dnia 1 lutego 2013 r., czego zdaje się nie dostrzegać skarżący, skoro lwiał część apelacji poświęcił na zarzuty naruszenia przepisów postępowania i prawa materialnego w zakresie dotyczącym, najogólniej rzecz ujmując, faktycznego miejsca wykonywania pracy, uznania części zajęć za marginalne, przeprowadzenia kontroli przez niemiecką instytucję ubezpieczeniową etc, które mają świadczyć o tym, że w spornym okresie podlegał ustawodawstwu niemieckiemu. Co oczywiste, kwestie te nie przystają do materii niniejszej sprawy i nie stanowiły tak przedmiotu ustaleń jak i rozważań Sądu pierwszej instancji.

Zdaniem Sądu odwoławczego, w zakresie niezbędnym dla rozstrzygnięcia sprawy, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c.

Sąd Apelacyjny ponownie podkreślił, że kwestia podlegania skarżącego ustawodawstwu polskiemu od 1 lutego 2013 r. rozstrzygnięta została prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie VI U 1514/18. W myśl art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Z prawomocnością orzeczenia sądowego związana jest powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.). Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Postępowanie cywilne w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych charakteryzuje się jednak pewną specyfiką. Prawomocny wyrok rozstrzygający o istnieniu (braku) prawa nie jest przeszkodą do wystąpienia z ponownym wnioskiem. Wniosek jest dopuszczalny jednak wówczas, gdy po uprawomocnieniu się wyroku wystąpiły nowe okoliczności lub ujawniono nowe dowody mające wpływ na prawo do świadczeń. Jak stanowi art. 83a ust. 1 ustawy systemowej prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że przedstawienie organowi rentowemu okoliczności lub dowodów może stanowić podstawę ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania, jeśli zostaną spełnione trzy przesłanki. Po pierwsze, dowody i okoliczności są nowe. Oznacza to, że nie były one zgłoszone przez stronę i nie zostały ujawnione z urzędu w toku postępowania zakończonego prawomocną decyzją. Mowa tu o sytuacji, gdy organ rentowy prowadząc postępowanie w danej sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, nie zetknął się z danym dowodem, nie mógł uzyskać na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego wiedzy o określonej okoliczności faktycznej albo przy przyjętym sposobie wykładni lub zastosowania przepisów prawa materialnego lub procesowego nie mógł prawidłowo ustalić istnienia, treści lub zakresu uprawnień lub obowiązków z zakresu ubezpieczeń społecznych. Nie ma przy tym znaczenia przyczyna, dla której w toku

postępowania dany dowód nie został przedłożony lub okoliczność faktyczna nie została ujawniona. Źródłem nieprzedstawienia dowodu lub niewykrycia określonej okoliczności w poprzednim postępowaniu w sprawie może być więc błąd, zaniedbanie, przeoczenie lub nieznajomość przepisów, a zatem także zdarzenia, których organ rentowy lub strona mogłyby uniknąć przy dołożeniu minimalnej staranności (por. S. Gajewski, *Postępowanie...*, s. 438-439). Po drugie, przedłożone dowody lub ujawnione okoliczności muszą istnieć przed wydaniem decyzji. Oznacza to, że dowody te powinny zostać wytworzone, a okoliczności powinny zajść przed dniem sporządzenia weryfikowanej decyzji i podpisania jej przez upoważnioną do tego osobę (zob. S. Gajewski, *Postępowanie...*, s. 439). Po trzecie, nowe dowody lub nowe okoliczności mają wpływ na prawo lub zobowiązanie ustalone weryfikowaną decyzją. Oznacza to, że musi istnieć bezpośredni, rzeczywisty związek między rozstrzygnięciem sprawy (istnieniem, treścią lub zakresem uprawnienia lub obowiązku z zakresu ubezpieczeń społecznych) a wykorzystaniem nowego dowodu lub uwzględnieniem nowej okoliczności. Innymi słowy, powinno to prowadzić do wydania innego rozstrzygnięcia niż zawarte w weryfikowanej decyzji (zob. S. Gajewski, *Postępowanie...*, s. 440; K. Antonów *ibidem*).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, na podstawie materiału zaoferowanego przez skarżącego, brak było podstaw do wznowienia postępowania zakończonych decyzją z dnia 10 maja 2018 r. Historycznie rzecz ujmując, w toku postępowania zakończonych wyrokiem z dnia 16 grudnia 2019 r. Sądu Okręgowego w Bydgoszczy sygn. akt VI U 1514/18 Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję o ustaleniu ustawodawstwa polskiego skarżącego uwzględniając m.in. stanowisko właściwej instytucji niemieckiej, nie dokonał samodzielnej oceny (w tym istnienia) stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia zainteresowanego w Niemczech tylko w Polsce. Aktualnie skarżący oparł wniosek o wznowienie postępowania w zakresie podlegania właściwemu ustawodawstwu na treści pisma niemieckiego organu ubezpieczeniowego - Deutsche Rentenversicherung Berlin - Brandenburg z dnia 12 maja 2022 r. w przedmiocie błędnie nadanego numeru ubezpieczenia VSNR. Versicherungsnummer, to indywidualny numer ubezpieczenia społecznego (Sozialversicherungsnummer) nadawany przez

instytucje takie jak Rentenversicherungstrag osobom podejmującym pracę w Niemczech. Choć jego celem jest gromadzenie informacji o przepracowanych latach i opłacanych składkach ubezpieczeniowych, sam numer zawiera tylko informacje o obszarze terytorialnym odpowiedzialnej instytucji ubezpieczeniowej, dacie urodzenia posiadacza numeru, pierwszej literze nazwiska rodowego, płci oraz cyfrze kontrolnej. Z pisma tego wynika, że wobec wniosku skarżącego z dnia 12 maja 2022 r. numer ubezpieczenia apelującego został poprawiony. Według skarżącego dowód ten odnosi się do okoliczności istniejących przed wydaniem zaskarżonej decyzji, czyli faktu objęcia ubezpieczeniem w Niemczech w spornym okresie. Stanowisko to nie jest jednak uprawnione. Pismo odnosi się do wniosku z dnia 12 maja 2022 r. o nieznanej treści. Zmiana zaś obejmuje wyłącznie numer ubezpieczenia dotyczący, co zostało wskazane wyżej, obszaru terytorialnego, daty urodzenia, pierwszej litery nazwiska rodowego, płci, cyfry kontrolnej. Na tej podstawie nie sposób ustalić, kiedy ubezpieczenie w Niemczech powstało, zważywszy, że spór odnosi się do okresu rozpoczynającego się z dniem 1 lutego 2013 r. Skoro numer ubezpieczenia poprawiony został zgodnie z wnioskiem skarżącego, to nie można też było wnioskować, jak wywodził apelujący, że przed właściwą dla spraw ubezpieczenia niemiecką instytucją toczy się w chwili obecnej postępowanie, w tym dotyczące materii sprawy.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) oraz pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej).

Strona skarżąca wskazała, że wnosi o przyjęcie złożonej w niniejszej sprawie skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, ponieważ jest ona oczywiście uzasadniona; w sprawie występują istotne zagadnienia prawne dotyczące prawidłowej wykładni przepisów art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 11 ust. 1 w zw. z ust. 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów ubezpieczeń społecznych w zw. a art. 13 ust 3 tego rozporządzenia w

zakresie stosowania tych przepisów w sytuacji, gdy organ ubezpieczeń społecznych Państwa w którym pracował obywatel Polski w istocie zaniechał przekazania informacji o okresach pracy ubezpieczonego, a więc okresach w jaki powinien on podlegać ubezpieczeniu, a nadto organ ten przysyłał sprzeczne informację, których w braku udostępnienia pełnych akt ubezpieczonego prowadzonych przez organ niemiecki, nie sposób jest zweryfikować, czy też prawidłowo ocenić.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od odwołującego się na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne, przede wszystkim, powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Podniesione w niniejszej sprawie zagadnienia prawne nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy z uwagi na jej przedmiot. Są to bowiem

zagadnienia, które mogłyby być podnoszone w toku właściwego postępowania w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego. Tymczasem postępowanie w niniejszej sprawie dotyczyło wznowienia postępowania zakończonego prawomocną decyzją, a zatem w pierwszej kolejności niezbędne było wykazanie, że w niniejszej sprawie zaistniały przesłanki do wznowienia takiego postępowania, czemu jednak skarżący nie podołał. Z tej przyczyny w ogóle nie było potrzeby ani możliwości dokonywania oceny w zakresie ustalenia ustawodawstwa właściwego względem odwołującego się.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, Nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Powołanie się na przesłankę, zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w ogóle nie przedstawiono jakiegokolwiek argumentacji, która mogłaby uzasadniać stwierdzenie, że Sąd Okręgowy dopuścił się oczywistego i rażącego naruszenia prawa, które doprowadziło do wydania oczywiście niesłusznego rozstrzygnięcia. Sąd Najwyższy nie ma obowiązku „domyślać się”, z czego miała wynikać oczywista zasadność skargi kasacyjnej, obowiązek jej wykazania obciąża skarżącego, jednak w niniejszej sprawie nawet nie podjęto próby jej wykazania.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego oparto na art. 108 § 1 i

art. 98 § 1,1¹ k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1935).

[KK]

[a.ł.]